

Brev till Veteranklubben Alfa, 2003-03-18

Efter inledande kontakter med Erik Åhman vill jag rikta följande uppmaning till Veteranklubben Alfas medlemmar. Frågan rör möjlighet att bidra med underlag i form av information, dokumentation och historiska föremål i uppbyggnaden av IT-ceum i Linköping.

Vad är IT-ceum?

För närvarande finns långt framskridna planer på att bygga upp ett gemensamt data och IT museum för hela Sverige i Linköping. Projektet har arbetsnamnet "IT-ceum". I programförklaringen (se <http://www.itceum.org>) beskrivs projektet på följande sätt:

IT-ceums uppgift är att bevara och levandegöra historien i form av tekniken, människorna bakom den, användarnas perspektiv och drivkrafterna. Med detta som fond, mitt i en miljö där morgondagens teknik skapas vill vi också vara en arena för diskussion och reflektion över nuet och morgondagen.

Det innebär lite mer konkret att IT-ceum ska innehålla tre delar: en utställning tillgänglig för allmänheten, en publik arena för samtal och debatt om datateknikens roll i samhället, och en forskande/dokumenterande del. Själva museidelen av verksamheten ska sträva efter att visa fram "datorns svenska historia" på ett så komplett sätt som möjligt, och sätta in denna för samhället så omvälvande teknikutveckling i ett sammanhang av människors aktiviteter. Fokus är inte bara på själva prylarna – artefakterna – utan lika mycket på hur människors behov och önskemål möts av (eller kolliderar med) tekniken i dåtid, nutid och framtid. Det är samspelet teknikutveckling – samhällsutveckling som utgör grunden för arbetet.

Projektet vars arbetsnamn är "IT-ceum" tar sin utgångspunkt i det faktum att det snart är 50 år sedan Svenska Aeroplan Aktiebolaget i Linköping skrev kontrakt med Matematikmaskinnämnden i Stockholm om att få bygga en egen kopia av BESK. En händelse som markerar EN startpunkt för svensk dataindustri. Avsikten är att IT-ceum ska invigas den 9 december år 2004, på 50årsdagen av denna händelse.

En bakomliggande tanke är naturligtvis att visa fram att Linköping och Östergötland genom Datasaab med efterföljare, Facit i Åtvidaberg och Luxor i Motala funnits med länge på den svenska data-kartan. Men IT-ceum är inte bara ett lokalt eller regionalt projekt. Eftersom det i dag inte finns någon nationell kulturinstitution som på ett systematiskt sätt bevarar, dokumenterar och beskriver datorns svenska historia, är ambitionen att bli DET SVENSKA DATAMUSEET. Därför är all svensk datahistoria intressant att dokumentera.

Huvudman för projektet är för närvarande Marknadsbolaget i Linköpings kommun, där kommunen, universitetet, flera stora företag och organisationer ingår som medaktörer. Marknadsbolaget har genom en arbetsgrupp som jobbat i nära två år med denna idé, ansökt om och fått grundplåt för IT-ceum från en lokal kulturfond, kallad Westman-Wernerska stiftelsen. Bidraget täcker uppbyggnad och drift under de första åren. Vi söker naturligtvis sponsorer och samarbetspartners för att säkra driften långsiktigt, och vi för diskussioner både lokalt och nationellt för detta.

Jag är från 1/1 2003 anställd på heltid som projektledare för ITceum. Jag har tidigare arbetat som forskare och lärare vid Tema Teknik och social förändring, Linköpings universitet, och disputerade 1997 på en teknikhistorisk avhandling som bl a tar upp Datasaab och Luxor.

Just nu planerar vi flera aktiviteter tillsammans med Dataförening i Sverige, Nordiska Museet, Tekniska Museet, Telemuseum och andra intressenter. Det rör sig bl a om ett större projekt för att dokumentera och beskriva datorns svenska historia, ett datahistoriskt symposium och medverkan i en nordisk forskarkonferens.

Insamling av föremål

Genom samverkan med Datasaaabs vänner, som är en sammanslutning av dataveteraner från Datasaab i Linköping, och flera företag, organisationers och privatpersoners initiativ, har IT-ceum börjat bygga upp en samling av datahistoriska föremål som ska utgöra grunden för själva utställningsdelen. Den uttalade tanken är att inte bara visa upp ”gamla datorer” utan att försöka sätta in dessa i ett sammanhang som kan hjälpa besökarna att förstå mer om datorns svenska historia. Utställningarna kommer att bygga på teman, som fokuserar viktiga tekniska utvecklingssteg, tillämpningsområden eller samhällsfrågor under de drygt 50 år som datatekniken funnits i landet. I dagsläget har vi föremål främst från Datasaab och andra IT-företag i Linköping (t ex telefoner och växlar från Ericsson), samt Facit och Luxor. Men vi söker naturligtvis fler föremål som kan göra utställningen relevant och lockande för besökarna. Intresset gäller inte bara själva datorerna, utan lika mycket kringutrustning och annat som använts i samband med dessa. Vi trycker extra på sådant material som kan sätta in tekniken i ett sammanhang, t ex bilder, filmer, textdokumentation, berättelser etc.

En viktig tanke bakom utställningarna i IT-ceum handlar om att visualisera, simulera och ge möjlighet till (begränsade) hands-on upplevelser av tekniken. Om några av de föremål eller hela datorer som visas fram fungerar är det naturligtvis ett extra plus! Därför är det angeläget att inte bara själva ”burkarna” utan även kringutrustning, hård- och mjukvara samlas in.

Vi planerar idag för att finnas i lokaler på Mjärdevi Science Park i Linköping, där kommunens fastighetsbolag håller på att uppföra en ny kontors och konferensbyggnad. Ca 400 m² i entreplanet är reserverade för IT-ceum. Vi har idag tillgång till en lagerlokal om ca 100 m² där vi tar emot och lagrar föremål och annat som ska ingå i ITceums utställning och samlingar.

Principer för mottagande håller på att arbetas fram, men vi vill försöka ha en öppen policy vad gäller föremål och annat som erbjuds IT-ceum. Naturligtvis kommer urval att behöva göras, antingen i samband med mottagande av föremål, eller då utställningar produceras, varför en noggrann dokumentation av donation/utlåning etc måste göras. Tyngdpunkten i samlingarna ska vara svensk datahistoria, men föremål som tydligt visar fram viktiga utvecklingssteg, teknikskiften eller specifika användningsområden, är intressant oavsett ursprung.

Vad vi kan göra tillsammans?

IT-ceum
Informationsavdelningen, LiU
Magnus Johansson

3(3)

Eftersom Veteranklubben Alfa (eller i alla fall dess medlemmar) representerar en viktig del av den svenska datahistorien ser vi en framtida samverkan som mycket intressant. Jag föreslår därför ett möte för att diskutera vad ni kan hjälpa till med och vilka föremål som vore intressanta att så småningom visa på ITceum. Jag ser gärna att de som har historiska handlingar eller föremål som vederbörande kan avvara, och kan vara lämpliga för museet kontaktar mig.

Med vänlig hälsning

Magnus Johansson, fil dr
Projektledare IT-ceum

Informationsavdelningen
Linköpings universitet
581 83 Linköping
Tel: 0734-225120
Fax: 013-282825
E-post: magjo@info.liu.se

URL: <http://www.itceum.org>